

IBDIS
ROBERT BISHOP

We know

looks

E.S. CRAYFIELD

MOSCOVA ÎNHAȚĂ ROMÂNIA

**O mărturie occidentală
din anii 1944–1947**

Prefață de **MATEI CAZACU**

Traducere din limba engleză de **DAN CRISTE**

CORINT
ISTORIE
—2022—

Cuprins

<i>Prefață de Matei Cazacu</i>	5
<i>Cuvânt-înainte al autorilor</i>	27
Capitolul 1 – <i>Un dar pentru sovietici</i>	30
Capitolul 2 – <i>23 august 1944</i>	41
Capitolul 3 – <i>Complotul de la Palatul Regal</i>	53
Capitolul 4 – <i>„Puciul trebuie zdrobit!”</i>	68
Capitolul 5 – <i>Eșecul unei contralovituri</i>	80
Capitolul 6 – <i>Vine Armata Roșie</i>	90
Capitolul 7 – <i>Umbrele sunt mai puternice decât lumina</i>	109
Capitolul 8 – <i>Americanii din București</i>	124
Capitolul 9 – <i>Spionaj și contraspionaj</i>	139
Capitolul 10 – <i>Deportarea unui popor</i>	159
Capitolul 11 – <i>Occidentul își pierde reputația</i>	177
Capitolul 12 – <i>Aliaților occidentali li se găsește nod în papură</i>	193
Capitolul 13 – <i>Stalin numește un prim-ministru</i>	210
Capitolul 14 – <i>Coloana a șasea trece la fapte</i>	233
Capitolul 15 – <i>Exproprierea pământurilor</i>	253

Capitolul 16 – „Desființarea exploataării omului de către om”	269
Capitolul 17 – <i>Presa este încătușată din nou</i>	286
Capitolul 18 – <i>Democrația este lăsată să piară</i>	302
Capitolul 19 – <i>Libertate în sălbăticie</i>	328

Capitolul 1

Un dar pentru sovietici

De fapt, România a fost cucerită de aviația americană și de cea britanică, nu de Armata Roșie, cum ar vrea rușii să creadă lumea. Bombardierele venite de la vest au atacat neîncetat și cu atâta putere, încât România, însângerată, bătută și sleită, s-a prăbușit în genunchi și a cerșit milă.

Apoi, hoardele Armatei Roșii au dat năvală, cotropind acest pământ lipsit de apărare, siluind și trecând totul prin foc. Spionii și cei din coloana a cincea s-au pregătit să o întindă. După ei au venit agenți, agitatori și organizatori instruiți la Moscova cu gândul de a zdrobi un regim democratic abia născut. Apărați de un milion de baionete ale Armatei Roșii, cei câțiva comuniști au ajuns la putere. Planul Kremlinului de a se introduce în Europa se materializa.

Înfrângerea României s-a datorat în parte propriilor greșeli. Românii socotiseră că distanța față de bazele aeriene ale Aliaților, prezența unei importante comunități evreiești și legăturile tradiționale de prietenie cu puterile occidentale le vor ocroti țara de atacurile aeriene. Acești factori erau considerați o protecție mai bună decât apărarea antiaeriană, aviația de vânătoare și adăposturile antiaeriene. Oamenii se simțeau feriți și mulțumiți, dar aceasta până când inevitabilul s-a întâmplat.

LBRIS | We know books

Într-o duminică însorită de august a anului 1943, cu doar un an înaintea capitulării finale a României, bucureștenii se lăsau pe spate și se ștergeau la gură după un prânz bun și bogat. Trăiau în belșug și nu știau nimic despre fețele supte și privilegiile lacome ale oamenilor din alte țări distruse de război. România împărțea o parte a surplusului pe care îl avea, dar numai dacă i se dădea ceva de valoare în schimb, întreținându-și astfel stilul extravagant de viață cu multe alte bunuri de lux, de la aparate de radio până la ciorapi de mătase, toate aflate pe lista neagră în alte țări participante la conflict. Da, erau și în România oameni care se mulțumeau cu puțin, flămânzi, cerșetori în zdrențe, murdari și muritori de foame, dar ei fuseseră dintotdeauna și aveau să fie mereu acolo.

În august 1943, România avea mai multă mâncare, băutura și bunuri de lux decât majoritatea celorlalte țări. Așa au stat lucrurile încă multe luni după aceea. Numai pâinea neagră a săracului era raționalizată pe cupoane. Pâinea albă și chiflele costau într-adevăr ceva mai mult, dar nu se vindeau pe cupoane. Așadar, în acea memorabilă zi de duminică, mesele românilor gemeau sub greutatea belșugului: o farfurie răcită cu gheață, plină cu caviar proaspăt din Delta Dunării, felii de salam, sturion afumat și mititei, totul îngurgitat cu țuică, un rachiu slab de prune. După acest bufet rece, mai consistent decât rația săptămânală pe care o primeau majoritatea europenilor, românii se așezau la masă și se puneau cu adevărat pe mâncat: ciorbă, o zeamă groasă și acră, carne tocată învelită în foi de viță, friptură și pui, apoi brânză, prăjitură mustind de cremă și platouri întregi de fructe. Cam acesta era meniul unui prânz obișnuit de duminică. Cei din clasa de mijloc se lipseau de caviar, iar membrii clasei muncitoare aveau parte doar de un singur fel de mâncare cu carne, dar alimentele erau ieftine și din belșug, fiind udate cu o sticlă de Cotnari dulce sau de Murfatlar tare și înmiresmat.

LIBRIS | We know

După ce s-a servit cafeaua turcească, iar populația Bucureștiului era pregătită să tragă un pui de somn, văzduhul a fost sfâșiat brusc de urletul sirenelor. Oamenii au pus ceștile pe masă și s-au uitat unii la alții cuprinși de uimire.

Un raid aerian? Nu se poate!

Fără doar și poate era o greșală. Armata română se afla de parte, în inima Rusiei. Nu, rușii nu puteau să zboare până aici și, în orice caz, nu se pricepeau să bombardeze! Pe la începutul războiului, ei lansaseră câteva atacuri, făcând tot atâta pagubă cât s-ar fi făcut dacă s-ar fi aruncat dintr-o clopotniță o duzină de canistre cu lapte. A, da, erau americanii și britanicii, dar cea mai apropiată bază a lor se afla în Africa. Românii calculaseră că era cu neputință să zbori de acolo la București și înapoi. Distanța era prea mare și nu mergea! Și, totuși, sirenele continuau să țiuie. Cu siguranță, ceva nu era în regulă.

Mai mult curioși decât moleșiți după prânz, ghiftuiții bucureșteni au făcut ceea ce niciun alt popor european nu mai făcuse în timpul unui raid aerian: s-au urcat pe acoperișuri și pe terase, au umplut ferestrele și balcoanele etajelor superioare, au mers în piețe și pe străzile largi și au stat, un milion de oameni, ascultând și privind la cer din toate pozițiile avantajoase. Nici măcar un circ nu fusese așteptat așa de către public.

Din fericire pentru ei, acel public avea îngeri păzitori de nădejde la o bază aeriană din deșert, niște îngeri bronzăți, transpirați și serioși, tineri îmbrăcați în uniformă kaki, care dădeau instrucțiuni piloților și echipajelor alese pentru această primă¹ și atent plănuită misiune de bombardament la mare distanță împotriva României: „Treceți Dunărea... ocoliți Bucureștiul prin dreapta... o luați direct spre nord, către

¹ Primul bombardament american asupra României a avut loc la 12 iunie 1942 (n. red.).

IRDIS | We know

Ploiești... vă concentrați atacul asupra acestui centru al industriei petroliere...”¹

Aceste bombardiere cu rază lungă de acțiune fuseseră aranjate și pregătite să atace chiar inima industriei petrolului din România, care pulsa zi și noapte, pompând combustibil în arterele mașinii de război hitleriste. Ca să ajungă la rafinăriile și la rezervoarele de țiței comasate la Ploiești, formațiile de bombardiere trebuiau să treacă foarte aproape de București, cele două orașe fiind destul de apropiate. Dacă atacul ar fi fost îndreptat împotriva Bucureștiului, numărul victimelor ar fi fost înfricoșător.

Un zumzet monoton, îndepărtat, asemeni unui tunet, făcea aerul să vibreze. Apoi au început bubuiturile și pârâiturile antiaeriene din vestul și nordul orașului. Era o zi cu vizibilitate perfectă. Pe întinderea albastră a cerului răsară norișori ca niște flori diafane, care indicau explozia proiectilelor mortale lansate împotriva agresorului. Din când în când, se auzea huruitul pătrunzător și metalic al Messerschmitt-urilor care treceau razant peste acoperișuri și peste vârfurile copacilor, zburând în grabă spre și dinspre aerodromurile din jurul Capitalei. Avioanele de vânătoare germane se năpusteau asupra invadatorului ca o haită de lupi. Se luptau cu îndârjire, își consumau muniția, se întorceau pentru o realimentare rapidă și o porneau din nou după zgomotoasele bombardiere. În cele din urmă, asemenea vuietului unui cutremur, se auziră bombele care explodau la Ploiești și tunetul furios al artileriei antiaeriene grele, care fusese masată acolo în virtutea unor informații secrete cu privire la pregătirea

¹ În realitate, planul acestui atac, ce a avut loc la 1 august 1943, a prevăzut ca bombardierele să intre în România în regiunea Lacului Bistreț și să zboare până la Pitești, de unde s-au îndreptat spre est, lovind Ploieștiul fără a întâlni Capitala (n. red.).

unui atac aerian asupra celei mai prețioase surse de petrol a lui Hitler.

Bucureștenii au fost atât de încântați, încât era cât pe ce să strige de bucurie. Balcoanele și ferestrele erau pline de lume, iar alții stăteau pe stradă și priveau lung la cer. Aerodromurile de la Băneasa și Pipera, unde erau adăpostite Messerschmitt-urile, se aflau la mai puțin de un kilometru și jumătate de oraș. Entuziasmul ajungea la culme ori de câte ori un bombardier se legăna într-o parte și în alta, intra în vrie sau cobora în picaj și se prăbușea într-un vulcan de foc și fum. Apoi, niște pete mici, negre cădeau din văzduh, până când parașutele albe se deschideau brusc, salvându-i de la moarte pe oamenii care, atârânănd ca niște marionete, pluteau lin spre pământ.

Lupta a fost înverșunată. Bombardierele au fost atacate aproape tot timpul cât s-au aflat pe teritoriul inamic și după aceea, la plecare, iar la Ploiești le-a întâmpinat o artilerie anti-aeriană necruțătoare.

Din cauza atacurilor neîntrerupte ale avioanelor germane, bombardierele se sincronizau cu greutate¹. Veneau în mai multe grupuri izolate, nu cu forța unei singure escadrile, iar „rătăciții” erau o pradă ușoară. Unele dintre bombardierele avariate abia au reușit să ajungă în Turcia cea neutră, aflată la numai două ore de zbor, dar celelalte s-au întors cu bine în Africa. Pierderile suferite de formațiile de bombardiere au fost mari, dar și Messerschmitt-urile aruncate în luptă împotriva lor au plătit un preț groaznic de scump.

Ambele părți au revendicat victoria, deoarece amândouă loviseră cu putere și luptaseră cu tot ce aveau. Ploieștiul suferise pagube însemnate în urma unor lovituri strașnice. Astfel,

¹ La acest atac asupra bombardierelor au luat parte și câteva escadrile românești, înzestrate cu avioane I.A.R.-80 și Messerschmitt Bf-109 (n. red.).

se confirmase strategia aeriană anglo-americană conform căreia inima României era vulnerabilă în fața bombardierelor cu rază lungă de acțiune. Acesta fusese unul dintre factorii hotărâtori ai reușitei raidului.

Bucureștiul credea altceva. Românii, sătui de propagandă, au ajuns la concluzia că atacul fusese prea costisitor, că agresorul nu se va mai întoarce niciodată, că România era în siguranță, că propriii cetățeni puteau să mănânce bine mai departe fără a mai fi întreruși de raiduri aeriene.

Din acel moment, pe tot parcursul minunatei toamne românești, care seamănă foarte mult cu vara târzie din America, pe tot parcursul însoritului decembrie, când înfloresc trandafirii în parcurile Bucureștiului, toată iarna cea geroasă și până în frumoasa primăvară a lui 1944, românii au vorbit întruna despre extraordinara zi de duminică din august 1943.

Au trecut șapte luni, și nici măcar o alarmă nu a mai tulburat tihna celor îmbuibăți. Nu era asta cea mai bună dovadă a faptului că Bucureștiul nu avea de ce să se teamă, că dușmanul se fripsese și nu avea să se mai întoarcă? Bineînțeles.

Totuși, pesimiștii prevedeau că raza de acțiune a bombardierelor grele va crește. Aliații au invadat Italia, se apropie tot mai mult, iar această perioadă de liniște nu poate dura prea mult.

Și ce dacă?!, spuneau optimiștii. N-or să vină în România!

De ce nu?!

Fiindcă avem în București peste o sută de mii de evrei. Ăstora nu le vor face rău.

Unii se gândeau chiar că evreii ar trebui obligați să locuiască la etajele superioare, formând astfel un scut de protecție deasupra orașului. Evreii înșiși, cunoscând soarta tragică a fraților lor din provinciile nordice și dându-și seama că asemenea idei erau în avantajul lor, contribuiau la răspândirea lor.

Când eficiența acestui fel de protecție era pusă la îndoială, optimiștii veneau cu argumentul hotărâtor: legăturile tradiționale de prietenie ale României cu puterile occidentale. România nu declarase război nici Marii Britanii și nici Statelor Unite ale Americii¹. Conflictul cu acestea era o simplă formalitate, era doar pe hârtie. Oare nu umblau zvonuri cum că tânărul rege Mihai se pregătea să se însoare cu o prințesă engleză? Românii aveau prieteni buni în Anglia și importante legături de afaceri cu Statele Unite ale Americii. Capitaliștii din industria petrolului învârteau treburile în toată lumea și nu aveau să lase de izbeliște România. Ford avea o mare uzină în București. Celor din familia Goodrich li s-a dat voie să deschidă o fabrică de producție a anvelopelor, iar International Tel & Tel deținuse monopolul telefoanelor, chiar dacă îl vânduse. Americanii și britanicii erau proprietari pe jumătate din industria petrolului. Nu aveau să-și distrugă propriile investiții. Bombele puteau să cadă oriunde, chiar și în Elveția neutră, dar niciodată în București! Așa gândeau strategii de bodegă și atotștiutorii orașului.

Capitala se simțea în siguranță și nu avea nevoie de adăposturi antiaeriene. Pentru a-i liniști pe critici și pentru a mai scăpa de problemele de conștiință, în parcuri și pe bulevarde s-au săpat oarece tranșee. Pivnițele au fost curățate, dar rareori au fost consolidate așa cum trebuia. În orice caz, pivnițele erau locuri periculoase, fiindcă în multe se aflau butoaie pentru combustibil. Numai Banca Națională a României și legația germană își construiseră buncăre solide împotriva noilor bombe de aviație.

Odată, mergând cu mașina dinspre Capitală spre refugiul său de la Predeal, mareșalul Antonescu a criticat lipsa adăposturilor. A doua zi, a putut vedea mulțumit pe o mulțime

¹ De fapt, România declarase război Statelor Unite la 12 decembrie 1941. Cu șase zile mai devreme, Marea Britanie a declarat război României (n. red.).

ERDIS | We know books

de clădiri niște indicatoare mari pe care scria „adăpost”, dar mareșalul nu a aruncat un ochi în aceste adăposturi. Dacă ar fi făcut-o, ar fi văzut câteva pivnițe pline cu cartofi mucegăiți sau niște case care nici măcar nu aveau pivniță.

În tot acest timp, sirenele rugineau pe acoperișurile clădirilor. Din când în când, ele trebuiau testate. În zilele în care se întâmpla asta, radioul și presa avertizau lumea să nu se îngrijoreze. Era doar un test al cărui rost era să nu se depună praful și rugina pe sirenele nefolosite.

Un asemenea test fusese anunțat pentru dimineața zilei de 4 aprilie 1944. La ora stabilită, sirenele au prins a scrâșni, iar Bucureștiul a ridicat din umeri. După câteva ore, au țiuuit din nou, iar Bucureștiul a fost și mai nepăsător ca înainte, dar, de această dată, nu mai era de glumit.

O escadră de bombardiere mari s-a apropiat dinspre nord-vest și s-a învârtit, zgomotoasă, deasupra orașului. Bateriile antiaeriene s-au dezlănțuit, iar cerul albăstriu de primăvară a fost pătat de exploziile scânteietoare, albe și gri, ale proiectilelor trase de antiaeriană. O ploaie de schije a căzut pe acoperișuri și pe trotuare. Oamenii aflați pe stradă au fugit spre cele mai apropiate clădiri, iar în locuințe și în restaurante, s-au ghemuit pe sub mese. Apoi, s-a auzit șuieratul bombelor care cădeau, sunetul înăbușit al exploziilor îndepărtate și bubuitul asurzitor al bombelor care explodau în apropiere.

Totul a luat sfârșit chiar înainte ca praful și sfărâmăturile, aruncate în văzduh, să cadă înapoi, pe pământ. Casele, prăvăliile, străzile pline de viață erau acum mormane de moloz presărate cu morți și ruine, cu resturi de mașini, tramvaie și căruțe. Atelierele Grivița și gara principală erau distruse. Asemenea unor pluguri ale morții, bombele tăiaseră o brazdă prin cea mai populată parte a orașului, de la atelierele CFR din nord și până la Piața Palatului, unde acoperișurile și etajele superioare ale blocurilor

înalte de pe Calea Victoriei au fost spulberate. O parte a Hotelului Athénée Palace se prăbușise, în vreme ce marele Hotel Splendid¹ ardea cu zgomot ca un furnal. Alte bombe loviseră uzina de apă și câteva dintre conductele principale, astfel încât nu a fost apă spre a putea fi stinse multe incendii izbucnite până ce nu s-au întins furtunuri lungi de un kilometru și jumătate de la micul râu Dâmbovița, care curge prin oraș.

Biroul de pe Calea Victoriei al unuia dintre autorii acestei cărți a fost distrus în acest prim atac. Plecase de acolo cu doar două minute înainte să cadă bomba – se duse să facă un lucru mai puțin obișnuit, care se face o singură dată într-un an: să cumpere vopsea pentru ouăle de Paști.

Când bucureștenii năucii și-au revenit din șoc, și-au dat seama, încet-încet, că suferiseră o dublă tragedie. Orașul lor primise o lovitură îngrozitoare. Mai mult decât atât, speranța lor că se aflau în siguranță, credința lor că erau feriți de atacurile aeriene ale Aliaților, se spulberase. Era o trezire cumplită la realitate, iar eforturile frenetice de a face ceva în această privință erau în zadar.

De acum înainte, bombardierele Aliaților au lovit inima României cu scopul de a spulbera susținerea de care beneficia frontul de răsărit al Germaniei. Dacă această susținere putea fi distrusă, victoria în Europa Răsăriteană era asigurată.

Din această zi și pe tot parcursul verii, ofensiva aeriană împotriva României a sporit în ferocitate, până când atacurile aviației americane au devenit aproape zilnice, în vreme ce aviația britanică lovea noaptea. Bombardierele nu mai trebuiau să facă tot acel drum periculos din Africa deoarece jumătate

¹ Hotelul Splendid a fost construit în 1898 vizavi de Hotelul Athénée Palace (azi Hilton), fiind, la vremea respectivă, cel mai mare și mai luxos hotel de acest gen din Capitală. A fost demolat spre sfârșitul anilor '40. Azi, pe locul lui se află Hotelul Radisson Blu (n. tr.).

IBDIS | We know
BOSNIA

din Italia fusese cucerită, iar de la Foggia erau mai puțin de 1 000 de kilometri până la București¹.

Astfel, apărarea antiaeriană și formațiile de vânătoare din România erau nimicite. Supremația Aliatilor în spațiul aerian fusese consfințită și n-a mai fost contestată niciodată. Părți întregi ale unor mari orașe fuseseră dărâmate din temelii, devenind deșerturi pline de resturi. Marile rafinării de petrol de la Ploiești și Câmpina fuseseră aruncate în aer și transformate într-o masă de oțel contorsionat. Depozitele de produse petroliere de la Giurgiu, Constanța, Băicoi, Moreni și Ploiești fuseseră distruse. Atelierele CFR de la Brașov, Titu, Turnu-Severin, Arad și Timișoara și uriașele ateliere Grivița din Capitală erau întinderi tăcute, pline de cratere, presărate cu vagoane sfărâmate și locomotive sfârtecate, asemenea cadavrelor unor ciudați monștri preistorici. Porturile și vasele din porturile dunărene Galați și Brăila, precum și cele de la Constanța, de la Marea Neagră, fuseseră distruse. Podurile nu își mai întindeau generoasele brațe peste râurile Olt, Siret, Prut și Mureș, deoarece acum erau stricate și inutile. Transporturile erau paralizate, iar atelierele și fabricile fuseseră reduse la tăcere. Flăcările și incendiile, reflectoarele și trasoarele luminau nopțile, transformându-le în zile ciudate, iar zilele deveniseră mohorâte și întunecate din cauza prafului și a fumului.

Sirenele săgetau inima fiecărui locuitor, făcând din București o casă de nebuni. Ca să sperii că vei scăpa cu viață, trebuia să fugi din orașul lipsit de apărare și să o apuci pe câmp. Prin urmare, la primul semnal de alarmă, oamenii își luau lucrurile de preț, deja pregătite, și dădeau fuga la mașinile care așteptau. Lăsau baltă atelierele și bancurile de lucru și săreau în primul

¹ În perioada 4 aprilie - 19 august 1944 aviația strategică a Statelor Unite a lovit România de 28 de ori (n. red.).